

For buddhister er der ikke én skriftlig åbenbaret sandhed eller nedskrevne kendsgerninger om guddommens indgriben i historien. Der er ingen overensstemmende aftaler om ufejlbarlige dogmer eller hellige køer. Buddhistiske skrifter er anvisninger på vejen til egen oplysning, historier om Buddha og himmelske væsener, regler for korrekt opførsel eller diskussioner om virkelighedens bestanddele.

Man bliver ikke fordømt af at stille spørgsmål til buddhistiske sandheder, selvom også buddhister indbyrdes har været uenige om forståelsen af den rette lære og vejen til frelsen. Buddhister har skændtes og delt sig i sekter, men fysisk kamp og hellig krig om skrifter er ukendt i buddhismens univers. Selvom især zen og tantrisk buddhisme har yndet at vende vedtagne normer på hovedet, findes der dog mange tusinder af skrifter, der bliver anset som autoritative indenfor de forskellige buddhistiske traditioner. Og selvom hellige skrifter slet ikke har samme status som hos kristne, jøder og muslimer, kan buddhismen i en vis forstand også kaldes en *skriftreligion*.

Hellige tekstersom rituelle objekter

I praksis er det da også kun ganske få udøvere, der stiller spørgsmålstegn ved den lære, som munke, mestre og patriarker har videregivet gennem en lang tradition. Det skyldes, at buddhister ligesom andre troende har en vis respekt for autoriteterne og traditionerne.

Tekster er i religionernes verden ikke kun til studier. Hellige tekster opfattes ofte, som havde de en iboende magisk kraft. Det gælder ofte også i den buddhistiske verden, hvor ord og sætninger eller længere tekster æres som ophøjede udtryk for Buddhas eller universets væsen. Som sådan kan de bruges til ikke blot egen spirituel udvikling, men også til at manipulere med himmelske væsener, naturfænomener eller andre mennesker. Recitation af hellige tekster er en måde at opnå indsigt, men også en form for meditation og bøn. Man ærer Buddhas lære ved at hæve skrifterne op til øjenhøjde (og gerne over), når man reciterer sutraer, og nogle steder sætter man en hellig dyd i at opbevare skrifter i aflukkede skatkamre.

Mundtlig og skriftlig overlevering

Efter Buddhas (Siddhartha Gautamas) død forsamledes munkene på forskellige møder, for at finde ud af, hvad Buddha havde gjort og sagt. De ville samle hans lære, så også efterkommere kunne få glæde deraf. Dengang var det ikke almindeligt at nedskrive dem, man benyttede sig derimod af mundtlige overleveringer, som det også kendes fra andre religioner. Ved blandt andet at recitere læresætninger og regler for munkeordenen kunne man danne en tradition, der for eftertiden virkede som rammer for forståelse og praksis på den buddhistiske vej.

Antropologer kan give mange eksempler på, hvordan mundtlig overlevering sagtens være i ligeså stor overensstemmelse med den oprindelige lære som nedskrevne skrifter. Genfortællinger og hukommelsesteknikker gør, at traditionens overlevelse og originalitet hos et samfund sagtens kan være ligeså sikker som skrifttraditionen med alle dens usikkerhedsmomenter som forfalskning, tilskrivning, tidsbestemmelse etc. Men mange har dog ment, at nedfældning af permanente tekster var en mere sikker vej til bevaring af religionens kerne, eller i hvert fald gav en anden mulighed for at bruge dette nye medium til religiøs kommunikation.

Pali-kanon

Først nogle århundreder efter Buddhas død skrev man, hvad man mente var Buddhas rette lære, ned på palmeblade. Det var i forbindelse med et religiøst møde, et buddhistisk koncil, i det første århundrede f.v.t. på Sri Lanka. Skrifterne, der blev kaldt for *Tre-kurven* (*Tripitaka*) fordi palmebladene var gemt i kurve, blev senere den såkaldte pali-kanon. Den kan siges at være den samling af hellige skrifter for Theravada-skolen (den sydlige buddhisme), men den er også baggrund for senere buddhisme-retningers lære. Kanonen består af 29 forskellige værker, der er opdelt efter forskellige emner: Buddhas lære, klosterreglerne og systematiserede læresætninger. Hele pali-kanon blev først udgivet på papir i 1893 efter ordre fra den daværende thailandske konge. Der findes dog også indenfor Theravada-buddhismen mange andre tekster, der ikke er inkluderet i pali-kanon, og der findes tekster, der er indeholdt i lokale traditioners kanoner.

Klosterreglerne

Klosterdisciplinen (Vinaya-pitika) er regler for munkenes adfærd i klostrene. Den indeholder træningsregler for munke og nonner, guidelinier for praktiske og organisatoriske spørgsmål og eksempler på de omstændigheder, der fik Buddha til at formulere reglerne. Der er indenfor Theravada-skolen 227 regler for munke (311 for nonner), mens der er 250 regler for munke (348 for nonner) i den østlige og 258 (366) i den nordlige mahayana-tradition. Reglerne er inddelt i forskellige kategorier efter graden af alvorlige forteelser. Disse beskriver datidens ofte strenge regler, hvis overtrædelser kan føre til udstødelse af ordenen (for eksempel tyveri, mord eller seksuel samkvem) eller blot til lovning om bod og bedring (for eksempel hvis en munk kommer til at sætte sig ved siden af en kvinde i en bus).

Buddhas prædikener

Buddhas prædikener (*Sutta-pitika*) er de ord, man mente, Buddha havde leveret. Disse er inddelt i fem hoved-grupper, nemlig Digha Nikaya (samling af 34 lange taler), Samyutta Nikaya (samling af 7.762 taler af middel længde), Anguttara Nikaya (samling af 9.550 enkeltstående taler) og Khuddaka Nikaya (mindre tekster, der indeholder for eksempel Jataka, som er 547 fødselshistorier om Buddhas tidligere liv). Buddhas taler indeholder mange af de vigtigste læresætninger, og er genstand for også nutidige buddhistiske prædikener.

Den systematiserede lære

De *videre udlæggninger* (Abhidhamma) giver en mere systematiseret fortolkning af læren. Disse tekster havde måske oprindelse hos Buddha, men er af mere teologisk og skolastisk art - og som sådan tydeligvis også tænkt, skrevet og samlet af tænksomme munke. Abhidhamma analyserer således, hvad der menes med personlighed, og hvordan man kan forstå årsagskæden samt andre kernelærer i den tidlige buddhisme.

Mahayana-buddhismens hellige skrifter

Selvom man siger, det er Buddhas ord, er alle skrifter dog affattet af andre, først og fremmest munke. Andre mente senere, at den nedfældede kanon ikke fik det hele med, og at mange overleveringer også fandtes andre steder som mundtlige traditioner eller tekster gemt hos Buddha selv, indtil tiden var inde til at sprede dem i nye omgivelser. Især mahayana-buddhistiske værker hævdede en yderligere forfinelse af læren og en mere præcis gengivelse af Buddhas sande praksis. Det gælder for eksempel de i Østasien så berømte tekster, [Hjerte-sutraen](#) og den noget længere Lotus-sutra, og det gælder de tantriske skrifter, der specielt i Tibet fik autoritet som hellige skrifter, der ved esoterisk praksis (skjult, og ikke tilgængelig for uindviede) var nødvendige til erkendelse af buddhismens højeste sandheder.

Der findes ikke en samlet mahayana-kanon. Mange tekster er kommet til i historien, og hvilke der anses som "hellige" har altid været genstand for debat. Mange skoler har fremhævet enkelte tekster eller tekstsamlinger som deres kanon, og munke og skolastikere i Kina gjorde meget ud af at systematisere buddhistiske tekster i hierarkier, naturligvis med pointen, at deres egne foretrukne tekster stod øverst som de mest oprindelige eller sande.

Kinesiske og tibetanske kanoner

Med Vestens interesse i at finde og systematisere hellige tekster som inspiration har moderne buddhister også været optaget af at samle og udgive buddhistiske værker. På foranledning af vestlige buddhologer (buddhisme-forskere) samlede, systematiserede og publicerede man fra 1924 til 1929 i Japan tusinder af kinesiske mahayana-tekster. Disse, der for mange i dag står som den *kinesiske kanon*, går under navnet Taisho Daizokyo (*Great Scripture Store*) og består af 55 bøger med 2.184 tekster samt et supplement på yderligere 45 bøger. Den tibetanske kanon, der består af Kangyur (oversættelse af Buddhas ord, 600 tekster) og Tengyur (oversættelse af afhandlinger, 3.626 tekster). Mens kinesisk undertrykkelse af tibetansk buddhisme specielt under kulturrevolutionen ødelagde mange tekster, har eksil-tibetanere gjort en del for at bevare, oversætte og endda digitalisere nogle af de hellige tekster, der tidligere kun var forbeholdt de få. Mange buddhister studerer i dag vestlige oversættelser af gamle kilder for at få korrekte gengivelser af deres egen lære.